

08/231-374/ПР
01.05.2025

КИЇВСЬКА МІСЬКА РАДА
V сесія IX скликання

Р І Ш Е Н Н Я

Київ

№ _____

ПРОЄКТ

Про звернення Київської міської ради до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо впровадження інноваційної податкової моделі «Вільна гривня»

Відповідно до статей 25, 26, 59 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», з метою започаткування відкритої дискусії щодо впровадження нової податкової моделі на основі автоматизованого фіскального внеску (демереджу), а також створення передумов для економічної модернізації України, забезпечення прозорого оподаткування, зниження тінізації економіки, підтримки національного виробництва, розширення прав платників податків та економічної свободи — Київська міська рада

ВИРІШИЛА:

1. Звернутися до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України із пропозицією підтримати концепцію інноваційної податкової моделі «Вільна гривня» шляхом внесення відповідних змін до Податкового кодексу України, що передбачають запровадження спеціального податкового режиму із застосуванням автоматизованого фіскального внеску (демереджу).
2. Направити звернення разом із додатком, який містить орієнтовний проект змін Податкового кодексу України — Розділ XV «Спеціальний податковий режим «Вільна гривня», як основу для фахового обговорення та подальшого законодавчого впровадження.
3. Оприлюднити це рішення Київської міської ради в порядку, визначеному чинним законодавством України.

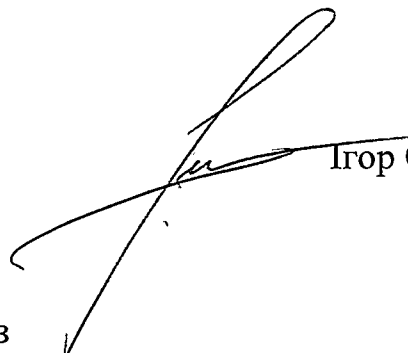
4. Контроль за виконанням цього рішення покласти на постійну комісію Київської міської ради з питань бюджету, соціально-економічного розвитку та інвестиційної діяльності.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО

ПОДАННЯ:

Депутат Київської міської ради

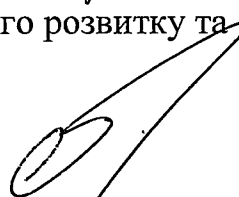

Ігор ОПАДЧИЙ

ПОГОДЖЕНО:

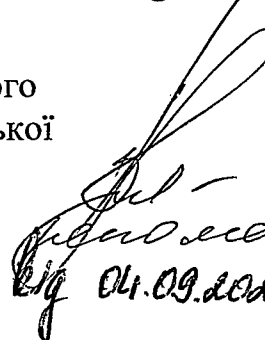
Постійна комісія Київської міської ради з питань бюджету, соціально-економічного розвитку та інвестиційної діяльності

Голова

Андрій ВІТРЕНКО

Начальник управління правового забезпечення діяльності Київської міської ради

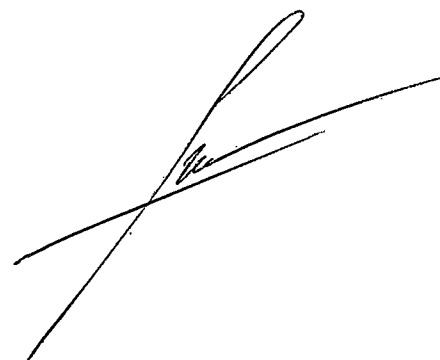

Валентина ПОЛОЖИШНИК

Постійна комісія
Київської міської ради
з питань місцевого
самоврядування та
зовнішніх зв'язків

Голова

*Згідно з протоколом
від 04.09.2025 № 8/230-650*

Юлія ЯРМОЛЕНКО

Підтримано у порядку
ч. 5 ст. 30 Регламенту
Ігор ОПАДЧИЙ

ЗВЕРНЕННЯ

Київської міської ради до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо впровадження інноваційної податкової моделі «Вільна гривня»

Сучасні податкові системи у всьому світі стикаються з глибокими структурними викликами: надмірна складність, високі витрати на адміністрування, системна несплата податків і зниження довіри до інституцій. У країнах із перехідною економікою ці проблеми особливо загострені. Податкова система нерідко втрачає здатність бути прозорим, справедливим та ефективним механізмом фінансування суспільних потреб.

В Україні ці проблеми набули критичного масштабу. Ще до початку повномасштабної війни національна фіскальна система страждала від перевантаження процедур, тінізації економіки, складного звітного середовища і високого рівня недовіри з боку бізнесу та громадян. Воєнні дії лише поглибили кризу: зруйнована інфраструктура, мобілізаційне навантаження та обмеженість фінансових ресурсів вимагають не просто реформування, а переосмислення самої природи оподаткування.

Водночас, у сучасному глобальному середовищі Україна не має структурних переваг, які могли б автоматично забезпечити її економічну конкурентоздатність — ні надлишку капіталу, ні наднизьких податків, ні гарантованої безпеки, ні доступу до дешевих ресурсів. Єдиною реальною перевагою може стати здатність бути інноваційною — запропонувати нову логіку економічних відносин, відкрити для підприємців, інвесторів і громадян. Саме тому створення сучасної, автоматизованої, прозорої та добровільної системи оподаткування є критично необхідним для формування сприятливого бізнес-середовища та залучення довгострокових інвестицій.

У відповідь на ці виклики формується концепція «Вільної гривні» — нової фіскальної архітектури, що пропонує альтернативу традиційній податковій системі шляхом запровадження автоматизованого фіскального внеску (демереджу). Йдеться не про модифікацію ставок чи адміністрування, а про принципово нову логіку: фіскальна участь здійснюється не через

звітність, декларації чи перевірки, а через щомісячне автоматичне зменшення залишку коштів на спеціальному рахунку.

Ця модель пропонує просту, добровільну та прозору альтернативу, яка відповідає потребам цифрової економіки, знижує адміністративні бар'єри, забезпечує передбачуваність і довіру до держави. Фіскальний внесок перестає бути тягарем — він інтегрується в логіку грошового обігу і виконує роль механізму економічної взаємодії.

Концепція «Вільної гривні» є водночас теоретично обґрунтованою і практично реалізовуваною моделлю, що може бути імplementована у межах чинного правового поля України шляхом внесення окремого розділу до Податкового кодексу. З огляду на високий рівень цифровізації, відкритість до інновацій та потребу у фінансовій модернізації, Україна має шанс стати першою країною, яка запровадить економічну модель нового покоління — прозору, соціально відповідальну, цифрову та таку, що базується на довірі й добровільній участі.

Історичні та теоретичні засади

Концепція «Вільної гривні» ґрунтується на ідеях, сформульованих ще у першій половині XX століття німецько-аргентинським економістом і соціальним мислителем Сільвіо Гезелем (1862–1930). У своїй праці «Природний економічний порядок» (1916) він звернув увагу на внутрішню суперечність традиційних грошей: вони одночасно виконують функцію обігу та накопичення, що в періоди кризи призводить до гальмування економіки — власники капіталу утримують гроші, замість того щоб витратити чи інвестувати.

Щоб усунути цей дисбаланс, Гезель запропонував ідею «вільних грошей» (Freigeld) — грошової одиниці, яка поступово втрачає вартість, якщо не перебуває в обігу. Такий механізм реалізується через демередж — зменшення вартості грошового залишку в разі його бездіяльності. Це спонукає до постійного руху коштів і активізує економічну взаємодію. Як зазначав Гезель: «Якщо товари псуються, іржавіють або мають термін придатності — те саме має стосуватися й грошей».

Історичною ілюстрацією цієї концепції є експеримент у місті Вергль (Австрія, 1932), де в період Великої депресії запровадили локальну валюту з вбудованим демереджем. Механізм реалізовувався через фізичне наклеювання

щомісячних марок на банкноти — без такої позначки банкнота втрачала чинність, що спонукало власників швидко її витратити або сплачувати авансом податки. В результаті — за лічені місяці — безробіття скоротилось на 25%, активізувалося місцеве виробництво, було реалізовано інфраструктурні проекти. Експеримент припинився через втручання Національного банку Австрії, який вбачав у ньому загрозу для централізованої монетарної системи.

У Гезеля демередж мав не лише економічну, а й філософську функцію — як засіб для формування справедливішої економічної моделі. Він розглядав гроші не як самоціль чи інструмент накопичення, а як суспільний договір, що має служити обігу, взаємодії та розвитку.

Завдяки розвитку цифрових технологій стало можливим практичне втілення цих ідей у масштабній фіскальній системі. Демередж, вбудований у логіку функціонування електронних рахунків, не потребує адміністративного нагляду, перевірок чи декларування. Він функціонує як автоматизований фіскальний внесок, що щомісячно справляється із залишку на спеціальному рахунку, відкритому платником.

Цей підхід уперше в сучасній теоретичній формі був викладений у статті:

Opadchiy I. The New Paradigm of Money That Will Change Our World, East European Scientific Journal, 2018, №1 (29)

У ній демередж розглянуто не лише як інструмент антикризової політики, а як фундамент нової фіскальної архітектури, здатної замінити традиційні податкові системи (ПДВ, податок на прибуток, соціальні внески) єдиним автоматизованим механізмом. У такій логіці формується новий тип вільної економічної зони — прозорий, відкритий, з мінімальними адміністративними бар'єрами.

Крім того, концепція «Вільної гривні» передбачає нове бачення економічної вартості — засноване не на дефіциті чи спекуляції, а на людському часі, праці та довірі. Це формує передумови для справедливішого та сталого розвитку.

Таким чином, ідеї, які на початку ХХ століття були філософським передбаченням, сьогодні — завдяки цифровим технологіям і новим фіскальним підходам — набувають форми, здатної до реального

впровадження. Демередж постає як не лише засіб стимулювання обігу, а як прозора, життєздатна та соціально орієнтована альтернатива класичним податкам.

Механізм функціонування моделі «Вільної гривні»

Концепція «Вільної гривні» ґрунтується на інтеграції фіскальної функції безпосередньо в грошову систему шляхом запровадження механізму автоматизованого фіскального внеску — демереджу. Це дозволяє забезпечити надходження публічних коштів не через класичне оподаткування, а через щомісячне зменшення залишку на спеціальному рахунку в національній валюті — гривні.

Участь у системі є добровільною. Платники можуть відкрити рахунок у режимі «Вільної гривні», при цьому використовується валюта залишається гривнею згідно з чинним законодавством. Режим передбачає особливі правила функціонування рахунків, у межах яких справляється демередж — щомісячне автоматичне списання частини залишку коштів. Це не є штрафом чи пенею, а економічним інструментом, який заохочує до використання коштів, а не до їх бездіяльного зберігання.

Розмір ставки демереджу визначається Кабінетом Міністрів України не частіше одного разу на рік — на підставі макроекономічних показників, стану державних фінансів і стратегічних пріоритетів. Орієнтовна ставка, за аналітичними оцінками, може становити 4–5% на місяць. Такий рівень співвідноситься із загальним податковим навантаженням у чинній системі (ПДВ, ПДФО, ЄСВ, податок на прибуток тощо), але справляється автоматично, без декларування, звітності чи адміністративного тиску.

При цьому модель не порушує конституційних засад грошово-кредитної системи: вона використовує національну валюту України — гривню, яка зберігає статус єдиного законного платіжного засобу. Усі операції відбуваються в межах спеціального рахунку, відкритого у гривні, без створення нової валюти або зміни монетарного суверенітету.

Математично демередж може бути поданий формулою:

$$S(t) = S_0 \times (1 - r)^t$$

де:

S_0 — початковий залишок коштів,

r — щомісячна ставка демереджу (наприклад, 0,045),

t — кількість місяців.

Наприклад, при ставці 4,5% на місяць і початковому залишку в 1000 гривень, через 12 місяців на рахунку залишиться приблизно 578,2 грн — що відповідає зменшенню на 42,2% за рік. Простіше кажучи, з кожної 1000 гривень, яка залишалась на рахунку протягом місяця, автоматично буде внесено близько 45 гривень до бюджету — без декларацій, без перевірок і без звітності.

Фіскальна функція реалізується повністю автоматично: немає потреби у декларуванні, перевірках, звітності чи податковому адмініструванні. Внесок у бюджет інтегрується в логіку функціонування грошей — податки сплачуються у момент збереження, а не в момент отримання доходу чи здійснення транзакції.

Система «Вільної гривні» функціонує як аналог моделі єдиного податку: платники звільняються від податкового обліку, але сплачують фіскальний внесок через автоматичний механізм, що усуває адміністративне навантаження повністю.

З метою забезпечення бюджетної рівноваги при достроковому виході з системи передбачено механізм разової вихідної сплати. У разі переведення коштів із рахунку у «Вільній гривні» на звичайні рахунки, в готівкову форму або в іноземну валюту, застосовується разова сплата в розмірі, що встановлюється Кабінетом Міністрів України в межах, орієнтовно від 20% до 35% — залежно від макроекономічних показників, рівня економічної активності, прогнозованих надходжень та цілей фіскальної політики. Такий внесок компенсує несплачений у майбутньому демередж і забезпечує фіскальну еквівалентність між учасниками системи та тими, хто нею не користується.

Цей підхід забезпечує повну свободу вибору для учасника, який у будь-який момент може припинити участь у спеціальному режимі, сплативши вихідну сплату. Водночас зберігається можливість накопичення коштів у звичайній гривні або іноземній валюті — поза межами режиму.

Модель має потенціал повністю замінити податок на прибуток, ПДВ, ПДФО, ЄСВ і військовий збір. Учасники звільняються від адміністрування цих податків, подачі звітності, ведення обліку податкового кредиту і нарахування податків щодо найманих працівників. При цьому учасники системи можуть отримувати доходи, зокрема оплату праці чи гонорари, без

утримання податків — у повному обсязі на рахунок у «Вільній гривні», оскільки фіскальні зобов'язання реалізуються автоматично через демередж.

Окрім фіскальної, система виконує макроекономічну функцію. Ставки демереджу та вихідної сплати виступають інструментами регулювання: у періоди кризи можуть бути знижені, у періоди економічного зростання — підвищені. Це дозволяє уряду впливати на швидкість обігу коштів, рівень інвестицій і споживання без необхідності втручання в грошову емісію.

Технічно модель може реалізовуватись через банківську інфраструктуру (із використанням уповноважених банків як платіжних агентів), або через спеціалізовані цифрові платформи, зокрема на основі блокчейн-рішень. Усі транзакції в системі фіксуються автоматично, з дотриманням вимог безпеки, захисту персональних даних та банківської таємниці. Банківська інфраструктура технічно готова до реалізації такого механізму, оскільки вже широко використовує щомісячні моделі нарахування та списання відсотків у рамках депозитних і кредитних продуктів. Це дозволяє запровадити демередж без створення нових інструментів, використовуючи наявні можливості платіжних систем.

Такий формат зручний і для користувачів: вони фактично потрапляють у безподаткову “duty-free” зону, де немає звітності, обліку чи перевірок. Фіскальний внесок сплачується лише наприкінці місяця — автоматично, з тієї суми, яка залишилась без руху. Таким чином, участь у наповненні бюджету стає не лише прозорою, а й природною: якщо гроші працюють — вони не обкладаються; якщо утримуються без руху — частково спрямовуються на фінансування спільного блага.

Крім того, участь у спеціальному режимі не виключає можливості одночасного перебування платника в інших правових і податкових режимах — таких як загальна система оподаткування, спрощена система, Дія.City, статус резидента індустріального парку тощо. Це відкриває можливості гнучкої інтеграції моделі «Вільної гривні» в наявну правову структуру без конфліктів і без потреби у кардинальній перебудові чинного законодавства.

З огляду на викладене, модель «Вільної гривні» є функціональною, технічно реалізованою, економічно ефективною та юридично сумісною з чинним податковим законодавством України. Її впровадження відкриває

можливість для формування прозорості, справедливої та адаптивної фіскальної архітектури, здатної відповідати викликам сучасної цифрової економіки.

Варто окремо зазначити, що модель не створює ризику фіскального виснаження або системного ухилення від податків. Навпаки — її логіка побудована так, що навіть за активного використання коштів і відсутності залишку на кінець місяця, система залишається фіскально життєздатною.

Оскільки демередж нараховується лише на залишок, учасник, який витрачає всі кошти протягом місяця, справді не сплачує податків. Це не є втратою для бюджету, а втіленням принципу справедливості: активна економічна поведінка не обкладається. Кошти, що витрачаються, надходять до інших учасників системи, де можуть стати базою для демереджу. У результаті система оподатковує не працю чи дохід, а накопичення без обігу.

Фактично, для осіб із невеликими доходами або високою оборотністю коштів, модель створює ефект мінімального гарантованого доходу, який не обкладається податками. Людина отримує суму на життя, витрачає її — і жодних фіскальних зобов'язань не виникає. Це змінює фіскальну етику: держава не втручається в базове споживання і не карає тих, хто працює для задоволення щоденних потреб.

Крім того, система містить вбудований захист від зловживань: вихід з режиму обкладається разовою сплатою (20–35%), що робить маніпуляції наприкінці місяця економічно недоцільними. Водночас, для чесного учасника, який просто витрачає — система справді стає вільною, без звітності, страху та контролю.

Таким чином, «Вільна гривня» — це не лише інструмент автоматизованого оподаткування, а нова форма соціального договору, де фіскальна участь стає добровільною, м'якою і пропорційною ролі людини чи бізнесу в обігу ресурсів. Податок більше не є формою покарання, а трансформується на внесок у спільне благо — який виникає лише тоді, коли ресурси виводяться з обігу і тимчасово не працюють на економіку.

Інституційна та правова реалізація моделі

Модель «Вільної гривні» не передбачає створення нової грошової одиниці та не потребує внесення змін до конституційного устрою або грошово-кредитної системи держави. Вона реалізується у межах чинного

правового поля України як спеціальний податковий режим із застосуванням автоматизованого фіскального внеску — демереджу, що справляється з цифрового рахунку, номінованого у гривні. Таким чином, концепція не порушує монополії Національного банку України на емісію національної валюти та не створює паралельного платіжного засобу.

Правова конструкція реалізується шляхом внесення окремого розділу до Податкового кодексу України. Відповідно до запропонованих норм, особи, які добровільно обирають спеціальний режим «Вільної гривні», звільняються від сплати податку на прибуток, податку на доходи фізичних осіб, ПДВ, єдиного соціального внеску та військового збору. Замість цього до бюджету автоматично надходить фіскальний внесок у формі демереджу, розмір якого встановлюється Кабінетом Міністрів України на підставі макроекономічних показників і не переглядається частіше ніж один раз на рік.

Модель передбачає відкриття спеціального рахунку в системі «Вільна гривня», що обслуговується уповноваженими банками або платіжними провайдерами. Такий рахунок є джерелом обчислення фіскального внеску, який щомісячно нараховується на залишок коштів. Усі транзакції фіксуються автоматично в електронному форматі з використанням захищених облікових реєстрів. Доступ до цих реєстрів надається виключно в порядку, передбаченому законодавством, відповідним органам державної влади — з дотриманням норм про банківську таємницю та захист персональних даних. Банківська інфраструктура вже технічно готова до реалізації такої моделі, оскільки має досвід щомісячного нарахування і списання відсотків у рамках депозитних, кредитних та сервісних продуктів.

Учасники спеціального податкового режиму звільняються від обов'язку подавати податкову звітність, вести облік податкового кредиту, здійснювати нарахування податків із доходів працівників та підлягати податковим перевіркам щодо заміненних демереджем податків. Таким чином, досягається максимальне спрощення адміністрування, усувається необхідність у фіскальному нагляді та ліквідуються джерела корупційних ризиків.

З метою фінансування інших податкових зобов'язань (акциз, рентна плата, митні збори, місцеві податки), які не покриваються демереджем, суб'єкти публічного права, а також органи державної та місцевої влади можуть відкривати рахунки у «Вільній гривні». Це створює механізм авансового фінансування бюджету: фіскальні платежі можуть надходити на відповідні

рахунки ще до моменту їх декларування, завдяки збереженню коштів на рахунках з демереджем. Такий підхід забезпечує більш рівномірне, передбачуване та оперативне наповнення бюджетів усіх рівнів.

Модель є цілковито добровільною: участь у спеціальному режимі є правом, а не обов'язком платника. Водночас, один суб'єкт господарювання або фізична особа може одночасно бути учасником кількох правових режимів: загального, спрощеного, інноваційного (наприклад, Дія.City) та режиму «Вільної гривні» — залежно від цілей, видів діяльності або ролі у різних проєктах. Це створює конкурентне середовище між традиційною і автоматизованою фіскальною системою, не порушуючи прав тих, хто залишається в межах класичної моделі оподаткування. За рахунок простоти, прозорості та економічної вигоди модель стимулює природне розширення своєї бази.

Регулювання внутрішніх питань функціонування спеціального режиму може здійснюватися саморегулюючою організацією, утвореною учасниками системи. Така організація має право формулювати пропозиції щодо вдосконалення механізмів режиму, подавати аналітичні та методологічні висновки до Кабінету Міністрів України, сприяти взаємодії між учасниками та провайдерами послуг, здійснювати консультативну підтримку, а також координувати ініціативи щодо дослідження ефективності моделі.

Модель «Вільної гривні» не суперечить міжнародним зобов'язанням України, зокрема положенням Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, які передбачають можливість застосування спеціальних режимів для цілей інноваційного та регіонального розвитку. Вона не обмежує рух капіталу, не порушує валютного регулювання і не створює бар'єрів для міжнародної торгівлі. З аналогічних підстав модель узгоджується з принципами Світової організації торгівлі, Міжнародного валютного фонду та іншими міжнародними документами.

З огляду на викладене, концепція «Вільної гривні» відповідає критеріям законності, добровільності, прозорості та економічної ефективності. Вона може бути запроваджена без конфлікту з існуючими інституціями, не потребує радикального реформування правової системи та має потенціал стати універсальним інструментом модернізації податкової політики України. За необхідності модель може бути впроваджена у пілотному форматі — в межах

добровільної спеціальної економічної зони або в рамках регіонального експерименту — без змін до загальної архітектури державних фінансів.

Очікувані економічні ефекти та системна перевага моделі

Запровадження системи «Вільної гривні» передбачає не лише трансформацію фіскального механізму, але й фундаментальну зміну логіки економічної взаємодії між державою, підприємствами та громадянами. Модель передбачає вбудовану податкову логіку в саму природу грошового обігу — фіскальна функція не супроводжується звітністю, перевітками чи санкціями, а реалізується автоматично через механізм щомісячного демереджу.

1. Стимулювання обігу, інвестицій та зайнятості

Основним ефектом демереджу є прискорення обігу коштів. Оскільки грошові залишки, які не беруть участі в економічному процесі, поступово зменшуються, учасники системи зацікавлені інвестувати, витратити або спрямовувати кошти в обіг. Це, у свою чергу, активізує підприємницьку діяльність, внутрішнє споживання, розширює ринки збуту й створює робочі місця. У середньостроковій перспективі це сприяє зростанню ВВП без потреби в залученні зовнішнього боргу чи бюджетних дотацій.

2. Суттєве скорочення адміністративних витрат

Сучасна система оподаткування супроводжується значними транзакційними витратами: ведення бухгалтерського обліку, звітність, податкові перевірки, юридичний супровід, ризики штрафів. Система «Вільної гривні» усуває цю інфраструктуру. Податковий внесок (демередж) справляється автоматично — щомісяця, без подання декларацій, без податкових агентів і без людського втручання. Це зменшує адміністративне навантаження на бізнес і державу, підвищує ефективність та прозорість.

3. Органічне продовження спрощеної системи (ФОП)

Фіскальна модель «Вільної гривні» є еволюційним розвитком концепції єдиного податку для фізичних осіб-підприємців. Як і в режимі ФОП, тут фіскальне навантаження визначається просто, прозоро і не залежить від обсягу доходу. Водночас, на відміну від класичного єдиного податку, внесок здійснюється щомісячно і автоматично, що повністю усуває необхідність звітності. Це формує довіру до системи, полегшує входження нових підприємців, а також робить участь у системі інтуїтивно зрозумілою.

4. Добровільність і паралельність систем

Участь у системі «Вільної гривні» є повністю добровільною. Учасник може відкрити спеціальний рахунок з демереджем, зберігаючи при цьому звичайні банківські рахунки. Це не обмежує прав і не унеможливорює доступ до класичних фінансових послуг. Така паралельність створює поступову модель переходу — без тиску, але з очевидними перевагами.

Крім того, система дозволяє вільно вийти з неї в будь-який момент. При цьому, якщо кошти виводяться з рахунку у Вільній гривні на зовнішні рахунки, у готівкову форму чи іншу валюту, справляється одноразовий внесок — вихідна сплата. Це компенсує несплачений у майбутньому демередж і забезпечує баланс між свободою та фіскальною справедливістю.

5. Підвищення реального доходу громадян

Заробітна плата, яка нараховується на рахунок у Вільній гривні, не підлягає оподаткуванню ПДФО, військовим збором чи ЄСВ. Це означає зростання «чистої» заробітної плати без додаткових бюджетних витрат. Одночасно товари, реалізовані у межах системи, не обтяжуються ПДВ, що дозволяє громадянам здійснювати покупки за нижчими цінами. Таким чином, мінімальні заробітки або допомоги, що використовуються протягом місяця, не обкладаються податками — фактично формуючи умовну безподаткову зону базового споживання. Поєднання цих ефектів збільшує купівельну спроможність населення.

6. Зменшення тіньової економіки

Система позбавляє сенсу приховування доходів: усі кошти, які перебувають на рахунку, вже виконали свою фіскальну функцію. Це усуває стимули до тінізації, нелегальної праці чи фіктивного обліку. Податкова участь стає простою, неминучою і рівною для всіх. Таким чином, модель створює економіку довіри замість економіки контролю.

7. Переваги для держави

Держава отримує фіскальні надходження в режимі реального часу, не залежно від звітних періодів. Це дозволяє планувати бюджет, уникати касових розривів і зменшувати залежність від зовнішнього фінансування. Крім того, оскільки кожен суб'єкт зобов'язаний сплачувати інші податки (акциз, мито, рентні платежі, місцеві збори), держава має можливість відкривати рахунки у Вільній гривні, що дозволяє отримувати ці платежі завчасно.

8. Гнучкість і антикризовий потенціал

Ставка демереджу та ставка вихідної сплати встановлюються Кабінетом Міністрів на підставі макроекономічних показників. Вони є інструментами фіскального регулювання: у періоди кризи — можуть бути знижені, а в періоди перегріву — підвищені. Це робить систему гнучкою, прогнозованою та підконтрольною державній політиці.

9. Цифрова екосистема

Формування нового фінансового середовища — електронні реєстри, захищені платформи, автоматизація податкових розрахунків, інтеграція з цифровими сервісами — сприяє переходу України до економіки нового типу. Це також забезпечує прозорість і мінімізує корупційні ризики.

10. Справедливість і соціальна сталість

Система забезпечує принцип: хто більше утримує, той більше робить внесок. Демередж не карає за працю, не обкладає виробництво чи інновації, а лише стримує накопичення без обігу. Таким чином, фіскальна відповідальність виникає через просту логіку: кошти мають працювати — або сприяти бюджету. Податок більше не є формою покарання, а трансформується у внесок на спільне благо — м'який, автоматичний і справедливий. Це формує нову етику економіки, засновану не на примусі, а на обігу, прозорості та участі.

Таким чином, модель “Вільної гривні” поєднує фіскальну ефективність із соціальною справедливістю, цифровою адаптивністю та економічною логікою. Це — не лише технічна реформа, а й зміна самого суспільного договору між державою та громадянином у бік довіри, гідності та спільної відповідальності

Інституційні бар'єри та суспільні умови для впровадження моделі

Попри концептуальну зрозумілість та технологічну реалізованість моделі Вільної гривні, ключові бар'єри на шляху її впровадження мають переважно інституційний і суспільний характер. Ідеться насамперед про структурну інерцію чинної податкової архітектури, яка десятиліттями формувалася навколо ручного адміністрування, репресивного контролю та складної фіскальної бюрократії. У цьому контексті впровадження автоматизованого і прозорого механізму демереджу сприйматиметься не лише як технічна інновація, а як трансформація самих засад публічного управління доходами.

Опір цій трансформації може проявлятися не у формі відкритої конфронтації, а через латентне блокування — затягування погоджень, апеляцію до “ризиків макроекономічної стабільності” або доцільності “перевірки пілотного впровадження”. Подібна реакція є прогнозованою і є характерною рисою систем, де фіскальний контроль був важелем адміністративного впливу. Водночас автоматизована логіка обігу, яка лежить в основі Вільної гривні, позбавляє потреби в облікових маніпуляціях і тим самим ліквідовує джерела рентного втручання.

Ще одним чинником, який ускладнює масштабне впровадження концептуальних змін у фіскальній сфері, є обмежений інституційний досвід роботи з інноваційними податковими моделями. На сьогодні в Україні відсутні аналітичні центри чи дослідницькі інституції, які системно працювали б з сучасними монетарними і фіскальними концепціями, зокрема такими, що передбачають альтернативні способи розподілу бюджетного навантаження. Відповідно, ініціативи з трансформації податкової архітектури, як правило, залишаються поза полем системного аналізу та стратегічної рефлексії.

Показовим прикладом інституційної інерції є рішення Київської міської ради № 1044/4048 від 21 грудня 2017 року, яким було ініційовано звернення до Президента України, Верховної Ради та Національного банку щодо розгляду можливості впровадження національної криптовалюти та реалізації концепції, заснованої на ідеях Сільвіо Гезеля. Незважаючи на офіційний характер документа та підтримку на рівні муніципального органу, ця ініціатива не стала предметом глибшого суспільного обговорення, не отримала аналітичного супроводу з боку дослідницьких центрів і залишилася поза межами публічного дискурсу. Це свідчить про недостатню інтеграцію інноваційних монетарних концепцій у стратегічний порядок денний державної політики.

У запропонованій моделі ці функції у подальшому покладаються на саморегулюючу організацію (СРО), яка формується учасниками системи та забезпечує як представницьку, так і аналітичну роль. Вона стає новим майданчиком для стратегічного планування, фіскальної аналітики, модернізації регламентів і підготовки пропозицій до державних органів влади.

Водночас побоювання щодо соціального неприйняття моделі є переоціненими. Оскільки участь у режимі є цілковито добровільною, а всі

соціальні виплати, допомоги та пенсії зберігаються у традиційній формі, модель не створює ризиків для вразливих категорій громадян. Навпаки, ці категорії отримують додаткову опцію — використання коштів у системі Вільної гривні для придбання товарів і послуг за нижчими цінами, без зміни звичного порядку отримання доходів.

Наявність публічного інтересу є вирішальною умовою для запуску моделі. Лише за умови активної участі громадянського суспільства, підприємницьких асоціацій, споживчих кооперативів, муніципалітетів і локальних ініціатив можна сформулювати суспільний запит на нову економічну логіку. Саме така мобілізація може стати чинником політичного впливу, що здатен подолати інституційну інерцію та закласти підґрунтя для законодавчої ініціативи.

Таким чином, основні виклики запровадження Вільної гривні лежать у сфері публічної підтримки та інституційної модернізації. Бар'єри не технічні й не юридичні — вони переважно світоглядні. Модель має необхідні технічні, економічні та правові передумови для впровадження у форматі спеціального податкового режиму. Її запуск не вимагає демонтажу чинної системи, а лише суспільного рішення про перехід до нової фіскальної логіки. Успіх моделі залежить не лише від її технічної чи економічної реалізації, а від здатності суспільства сформулювати запит на нову фіскальну етику — прозору, автоматизовану, недискримінаційну та орієнтовану на розвиток, у якій податки не стягуються силою, а виникають як наслідок збереження ресурсів поза обігом.

Геоелекономічний потенціал та глобальні наслідки моделі Вільної гривні

У сучасному світі, що переживає кризу фіскальних моделей і зростаючий адміністративний тиск на економічну активність, концепція «Вільної гривні» відкриває для України унікальну можливість не лише перезапустити внутрішню економіку, а й сформулювати новий підхід до фіскальної взаємодії на глобальному рівні. Йдеться про створення альтернативної моделі капіталізму — не за рахунок масштабів, дешевої праці чи природних ресурсів, а завдяки формуванню інституційного середовища, у якому капітал функціонує вільно, прозоро і без репресивного фіскального тиску.

Перший рівень цієї пропозиції — вільна економічна зона, що функціонує на базі «Вільної гривні». Це не територіальна, а функціональна зона — простір дії, у якому всі операції здійснюються через рахунки з демереджем, без класичних податків, перевірок, звітності та регуляторного контролю. Така модель прямо відповідає очікуванням глобального інвестора, який шукає не лише прибутковість, а передбачуване, недискримінаційне середовище без фіскального примусу та адміністративних ризиків.

Україна, за умови впровадження «Вільної гривні», може стати унікальним прикладом такої юрисдикції: з високим внутрішнім попитом, цифровими рішеннями, відкритістю до інновацій та фіскальною логікою, що не перешкоджає економічному обігу. При цьому механізм внеску на вихід із системи виконує роль м'якого запобіжника — інвестор може вийти у будь-який момент, але зобов'язаний сплатити частину вартості активів як компенсацію за несплачений внесок. Це створює природну логіку утримання капіталу — без заборон, але з економічною мотивацією залишатися в українській економіці.

Другий рівень — підтримка міжнародної ліквідності за допомогою національного цифрового активу, прив'язаного до гривні. Такий актив не підпадає під демередж, але виконує технічну функцію мосту для входу іноземного капіталу в економіку «Вільної гривні». Він може використовуватись як інструмент зарахування коштів, відкриття рахунків та інвестування у внутрішню інфраструктуру. Таким чином, цифровий актив стає шлюзом для фінансової участі глобального інвестора в новій фіскальній моделі без необхідності глибокої регуляторної інтеграції.

Вихідна сплата у системі «Вільної гривні» виконує не лише фіскальну, а й мотиваційну функцію. Вона створює економічно природний стимул для реінвестування всередині системи: збереження коштів у фіскальному контурі означає відсутність додаткових витрат, а вихід — супроводжується автоматичною компенсацією за неучасть у публічному фінансуванні. Це спонукає учасників не залишати економіку, а навпаки — поглиблювати свою участь, інвестувати в реальні проекти та розвивати внутрішню екосистему. У результаті зростає ліквідність, цінність внутрішніх активів та фіскальна стійкість моделі. У разі прив'язки національного цифрового активу до внутрішнього розвитку (через обсяг транзакцій, рівень обігу або індекси внутрішньої активності), вартість цього активу також зростає, що створює додаткові заробітки для інвесторів без необхідності прямої спекуляції.

Ідея цифрового активу, прив'язаного до гривні, має й інституційну історію: ще у 2017 році Київська міська рада офіційно звернулася до центральної влади з ініціативою розглянути можливість запровадження національної криптовалюти та реалізації концепції Сільвіо Гезеля. Відповідне рішення № 547/3554 заклало перші орієнтири для інтеграції альтернативних фінансово-монетарних підходів у стратегічну політику. Модель «Вільної гривні» фактично розвиває цю ініціативу на новому рівні, поєднуючи її з сучасними цифровими механізмами та фінансовою логікою.

Такий цифровий механізм виконує подвійну функцію:

- для інвестора — засіб збереження та інструмент входу до нової економіки;
- для держави — канал залучення зовнішніх ресурсів, джерело валютної ліквідності та стабілізатор для фінансування імпорту і стратегічних закупівель.

Модель також є природним буфером від зовнішніх шоків. Оскільки податкове зобов'язання не залежить від звітних періодів чи прибутковості, а виникає автоматично — за фактом збереження ресурсів без руху, — держава отримує стабільне та передбачуване джерело надходжень. У періоди кризи ставка демереджу може бути знижена для стимулювання обігу, у періоди перегріву — підвищена. Таким чином, модель виконує роль внутрішнього макрофінансового стабілізатора.

Крім того, архітектура «Вільної гривні» є органічно сумісною з децентралізованими екосистемами (Web3, DAO), у яких автоматизоване та справедливе оподаткування є ключовим запитом. Це відкриває можливості для інтеграції України в глобальні цифрові спільноти як юрисдикції, що пропонує фінансову нейтральність, правову простоту та технологічну зрілість.

У підсумку формується цілісна система, у якій:

- вільна зона приваблює капітал відкритістю і зростанням;
- внесок на вихід стимулює реінвестування у внутрішню економіку;
- цифровий актив виступає як інфраструктурний інструмент входу;
- фінансова логіка створює макроекономічну стабільність;
- Україна набуває нової гео економічної ролі — не як сировинна база, а як джерело інституційного оновлення.

Модель «Вільної гривні» є інтелектуально оформленою відповіддю на кризу сучасного оподаткування, надмірного регулювання та фіскальної недовіри. Це не просто реформа, а філософська пропозиція до світу: перейти від економіки контролю до економіки довіри. Україна має шанс стати першою країною, що зробила податок не формою покарання, а інструментом взаємної відповідальності у цифрову епоху.

Висновок

Запропонована модель Вільної гривні ґрунтується на філософських засадах, сформульованих ще Сільвіо Гезелем, який вказував на внутрішню суперечність традиційних грошей — поєднання функції обігу та накопичення. Саме ця суперечність призводила до дисбалансів, спекулятивних циклів і системної нерівності. Гезель запропонував застосовувати демередж — інструмент, що заохочує постійний обіг коштів і повертає грошам їхню природну функцію — служити засобом взаємодії, а не накопичення.

Сучасна концепція Вільної гривні розвиває цю ідею в новому історичному і технологічному контексті. Її центральна інновація полягає у тому, що замість класичних податків запроваджується механізм фіскального внеску через демередж. Це дозволяє сформувати функціональну вільну економічну зону, в якій зникає потреба у фіскальному контролі, податкових перевірок і складному обліку, а економічна система підтримується автоматично через логіку обігу грошей.

Модель створює конкретні переваги для всіх ключових груп:

Для громадян — це підвищення купівельної спроможності заробітної плати за рахунок її неоподаткованості, зниження споживчих цін через відсутність ПДВ, відсутність податкового тиску і перевірок, можливість обирати рівень участі у системі, а також збереження соціального захисту для вразливих верств населення.

Для підприємців — це звільнення від усіх основних податків, ліквідація адміністративного навантаження, усунення ризиків перевірок і штрафів, а також створення сприятливих умов для реінвестування і ведення малого та середнього бізнесу, стартапів і самозайнятих осіб.

Для держави — це автоматичне наповнення бюджету в режимі реального часу, можливість відстеження ефективності прийнятих рішень,

прозора картина економічної активності, ліквідація тіньової економіки та залежності від зовнішнього боргу, підтримка внутрішнього виробництва, а також формування довіри між державою, бізнесом і громадянами.

Особливістю моделі є те, що вона не потребує конфліктного руйнування старої системи, а може функціонувати паралельно, у межах спеціального правового режиму. Її реалізація можлива без масштабних витрат, адміністративного спротиву чи ризику для традиційної економіки. Навпаки, вона створює позитивну конкуренцію і простір для конструктивного переходу.

У стратегічному вимірі ця система формує інституційну перевагу України. В умовах, коли міжнародний капітал дедалі більше втомлюється від зарегульованості, податкового тиску і репресивного адміністрування, Вільна гривня пропонує відкриту й зрозумілу логіку, яка поєднує інтереси інвестора, держави і суспільства. Механізм внеску на вихід виконує функцію м'якого утримання інвестицій всередині країни, спрямовуючи їх у реальний сектор і розвиток внутрішньої економіки.

Водночас впровадження спеціального режиму «Вільної гривні» не суперечить міжнародним зобов'язанням України, зокрема Угоді про асоціацію з ЄС та принципам, що підтримуються міжнародними фінансовими та інституційними партнерами. Навпаки, модель узгоджується з сучасними тенденціями прозорого адміністрування, цифрової трансформації та зменшення тіньового навантаження, дозволяючи Україні посилити позиції як відповідального й інноваційного партнера.

Крім того, концепція «Вільної гривні» пропонує новий тип економічного суверенітету. Замість зовнішніх боргів та кредитної залежності, вона формує внутрішній ресурс розвитку, заснований на автоматизованому, добровільному та справедливому механізмі наповнення бюджету. Це не просто альтернатива — це інструмент, який дозволяє Україні зберігати контроль над власною економікою, зміцнюючи незалежність та національну стійкість.

Окремою перевагою концепції Вільної гривні є її практична реалізованість. На відміну від багатьох реформ, які потребують масштабних законодавчих змін, ця модель може бути впроваджена шляхом внесення обмеженої кількості норм до Податкового кодексу України. Такий підхід дозволяє створити правову рамку, що діє паралельно до чинної податкової

системи, не конфліктуючи з нею, але маючи певний юридичний пріоритет у межах спеціального режиму.

Крім того, структура системи вже частково знайома українському суспільству. За аналогією з ФОП-моделлю спрощеного оподаткування, де підприємці мають окремий рахунок для бізнес-операцій і особисті рахунки для приватних витрат, Вільна гривня передбачає функціонування паралельних грошових контурів — рахунку з демереджем для діяльності у вільній зоні та звичайного рахунку у традиційній гривні для решти потреб. Це забезпечує зрозумілий користувацький інтерфейс і не вимагає радикальної зміни фінансових звичок населення.

Додатково модель передбачає впровадження національної криптовалюти, яка, будучи прив'язаною до гривні, може стати інвестиційним інструментом для зовнішнього ринку. Її продаж вже на ранньому етапі — ще до повного запуску системи — дає змогу залучати валюту, необхідну для модернізації, імпорту та стратегічної стійкості. У цьому сенсі криптовалюта стає цифровим відображенням довіри до нової економіки — своєрідною “акцією України”, яку купують у майбутнє.

Окремо варто наголосити, що демередж у цій системі не є формою покарання чи фіскального тиску. Це не штраф за бездіяльність і не втрата — це внесок у спільне благо, який кожен учасник робить автоматично, добровільно і мікроскопічно.

Фактично, цей механізм функціонує як своєрідний донат на розвиток суспільства — прозорий, регулярний і легкий у сприйнятті. Щоразу, коли людина утримує кошти на рахунку з демереджем, частина їхньої вартості спрямовується на розвиток країни та її захист, підтримку екології, інфраструктури та соціальних програм. Це не примус, а форма сучасної участі в спільному, яка не потребує звітності чи зусиль, але формує новий тип економічної етики.

У такій системі фінансування спільного не сприймається як тягар — навпаки, це прозорий спосіб робити свій внесок у майбутнє щодня, без напруги, але з розумінням.

У моделі Вільної гривні навіть прагнення уникнути податкових витрат не породжує конфлікту — навпаки, воно природно перенаправляється в

економічну активність. Єдиний спосіб уникнути демереджу — це тримати кошти в обігу: працювати, інвестувати, створювати, споживати. Таким чином, навіть інстинктивне бажання не “втрачати” перетворюється на внесок у зростання ВВП. У цій логіці особистий інтерес і суспільне благо більше не протистоять одне одному — вони функціонують як єдина система.

Таким чином, Вільна гривня є не лише економічною або податковою інновацією — вона є фундаментом нового соціального договору. Це система, в якій державна ефективність досягається без примусу, громадяни отримують свободу і вигоду, бізнес — довіру і простоту, а економіка — стабільність і зростання.

Змінюється не просто механізм оподаткування — формується справедливіший, соціально орієнтований світ, у якому гроші рухаються за людьми, а не навпаки. У такій системі головним капіталом стає не накопичення, а репутація. Не лише ресурс, а ідея. Саме вони визначають участь у майбутньому.

У зв'язку з цим пропонується підтримати концепцію та ініціювати відповідні зміни до Податкового кодексу України. Їх ухвалення відкриє можливість для добровільного переходу до справедливішої, відкритої та сучасної економіки. Це — не експеримент, а крок до створення системи, яка працює для людини.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО

**ДОДАТОК до проєкту рішення Київської міської ради
«Про звернення Київської міської ради до Президента України,
Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо
впровадження інноваційної податкової моделі «Вільна гривня»**

З метою впровадження інноваційної податкової моделі «Вільна гривня» пропонується орієнтовний проєкт змін до Податкового кодексу України, розроблений як модельна демонстрація механізму функціонування спеціального режиму оподаткування з використанням демереджу.

Проектом передбачається доповнення Податкового кодексу України новим Розділом XV у редакції, наведеній нижче. Зазначений розділ пропонується включити на місце раніше виключеного на підставі Закону № 71-VIII від 28.12.2014 року Розділу XV «Збір за користування радіочастотним ресурсом України».

РОЗДІЛ XV. Спеціальний податковий режим «Вільна гривня»

Стаття 301. Загальні положення

301.1. Цей розділ встановлює особливості справляння податків платниками, які застосовують спеціальний податковий режим «Вільна гривня» із використанням автоматизованого фіскального внеску (демереджу).

301.2. Демередж — це щомісячний автоматизований фіскальний внесок, що автоматично утримується у розмірі відсотка, визначеного від залишку коштів, що залишаються на спеціальному рахунку платника, відкритого в межах спеціального податкового режиму “Вільна гривня”, станом на останній календарний день місяця.

301.3. Метою впровадження цього режиму є забезпечення прозорості, автоматизації, скорочення адміністративного навантаження, стимулювання економічного обігу та підвищення довіри до фіскальної системи.

301.4. Спеціальний податковий режим «Вільна гривня» — це особливий порядок справляння податків, побудований на використанні спеціальних рахунків платників у національній валюті України, у межах яких здійснюється обіг коштів та щомісячне справляння автоматизованого фіскального внеску (демереджу).

301.5. Фіскальний внесок — це обов'язковий платіж, що справляється з платників податків в автоматизованому порядку у межах спеціального податкового режиму «Вільна гривня», відповідно до цього розділу, і є податком у розумінні пункту 6.1 статті 6 цього Кодексу.

301.6. Вихідна сплата — це разовий обов'язковий платіж, що справляється у вигляді фіксованого відсотка від суми операції у разі перерахування коштів зі спеціального рахунку платника, відкритого у межах спеціального податкового режиму «Вільна гривня», на інший рахунок платника, відкритий поза межами цього режиму, або у разі переведення таких коштів у готівкову форму. Такий платіж забезпечує компенсацію ненадходження до бюджету фіскального внеску (демереджу) внаслідок припинення перебування відповідних коштів у межах спеціального податкового режиму «Вільна гривня».

Стаття 302. Платники податків, що мають право на застосування спеціального податкового режиму «Вільна гривня»

302.1. Право на застосування спеціального податкового режиму «Вільна гривня» мають такі платники податків, за умови їх реєстрації у Реєстрі учасників спеціального податкового режиму та відкриття спеціального рахунку в межах такого режиму:

1. юридичні особи — резиденти;
2. юридичні особи — нерезиденти;
3. фізичні особи — підприємці;
4. фізичні особи (у тому числі нерезиденти).

302.2. Реєстрація платників податків як учасників спеціального податкового режиму «Вільна гривня» здійснюється в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 303. Податки, що не застосовуються до платників спеціального податкового режиму «Вільна гривня»

303.1. Платники податків, які застосовують спеціальний податковий режим «Вільна гривня», не є платниками таких податків і зборів:

- податку на доходи фізичних осіб (розділ IV цього Кодексу);
- податку на додану вартість (розділ V цього Кодексу);
- податку на прибуток підприємств (розділ III цього Кодексу);
- військового збору (пункт 16¹ підрозділу 10 розділу XX цього Кодексу).

Такі платники також звільняються від нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування відповідно до Закону України від 8 липня 2010 року № 2464-VI «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування».

Порядок і умови такого звільнення встановлюються шляхом внесення відповідних змін до Закону України "Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування".

303.2. Платники податків, які застосовують спеціальний податковий режим «Вільна гривня», не виконують обов'язків податкових агентів щодо податків і зборів, зазначених у пункті 303.1 цієї статті.

303.3. Місцеві податки і збори сплачуються платниками податків, які застосовують спеціальний податковий режим «Вільна гривня», у порядку, встановленому розділом XII цього Кодексу, якщо інше не передбачено Кабінетом Міністрів України.

303.4. Перелік податків і зборів, які не справляються з платників податків, що застосовують спеціальний податковий режим «Вільна гривня», може бути змінений шляхом внесення змін до цього Кодексу.

303.5. Кошти отримані від справляння автоматизованого фіскального внеску (демереджу), спрямовуються на фінансування заходів у сфері національної безпеки і оборони, в порядку, визначеному Бюджетним кодексом України.

Стаття 304. Справляння демереджу

304.1. Демередж справляється шляхом щомісячного автоматизованого списання частини коштів зі спеціального рахунку платника податків, відкритого у межах спеціального податкового режиму «Вільна гривня», у розмірі відсотка, визначеного від залишку коштів на такому рахунку станом на останній календарний день місяця.

304.2. Ставка демереджу встановлюється Кабінетом Міністрів України з урахуванням макроекономічних показників не частіше одного разу протягом календарного року.

304.3. Нарахування та списання демереджу здійснюються в автоматизованому порядку уповноваженими фінансовими установами у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 305. Вихідна сплата

305.1. У разі перерахування коштів платником податків, який застосовує спеціальний податковий режим «Вільна гривня», зі спеціального рахунку, відкритого у межах такого режиму, на рахунок, не відкритий у межах цього

режиму, або у разі зняття таких коштів у готівковій формі чи їх конвертації в іноземну валюту, справляється вихідна сплата.

305.2. Вихідна сплата справляється незалежно від мети перерахування коштів, одержувача таких коштів або виду операції, якщо наслідком такого перерахування є переміщення коштів за межі спеціальних рахунків, відкритих у межах спеціального податкового режиму «Вільна гривня», у тому числі шляхом купівлі іноземної валюти

305.3. Ставка вихідної сплати встановлюється Кабінетом Міністрів України у вигляді фіксованого відсотка від суми операції, не частіше одного разу на календарний рік.

305.4. Вихідна сплата справляється в автоматизованому порядку в момент здійснення відповідної операції уповноваженими фінансовими установами в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України.

Стаття 306. Звільнення від звітності та податкового контролю

306.1. Платники податків, які застосовують спеціальний податковий режим «Вільна гривня», звільняються від:

- подання податкової звітності з податків і зборів, зазначених у пункті 303.1 цієї статті;
- ведення податкового обліку, у тому числі обліку податкового кредиту та податкових різниць, щодо таких податків і зборів;
- нарахування, утримання та сплати податків і зборів із доходів, виплачених у межах спеціального податкового режиму «Вільна гривня»;
- проведення податкових перевірок щодо податків і зборів, зазначених у пункті 303.1 цієї статті.

306.2. Операції платників податків у межах спеціального податкового режиму «Вільна гривня» фіксуються в автоматизованих електронних реєстрах, що формуються на підставі руху коштів на спеціальних рахунках. Ці реєстри виконують функцію податкового обліку щодо податків і зборів, визначених у статті 303 цього Кодексу.

Доступ до таких реєстрів здійснюється органами, визначеними Кабінетом Міністрів України, виключно з метою контролю за дотриманням положень цього розділу та з обов'язковим дотриманням законодавства про захист персональних даних і банківську таємницю.

306.3. Функціонування автоматизованих електронних реєстрів у межах спеціального податкового режиму «Вільна гривня» забезпечується відповідно до порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України. Такий порядок визначає технічні вимоги до формування, зберігання, захисту та доступу до

реєстрів, що ведуться на підставі руху коштів на спеціальних рахунках, без зміни елементів податку, визначених цим Кодексом.

Стаття 307. Саморегулююча організація учасників спеціального податкового режиму «Вільна гривня»

307.1. З метою організації управління спеціальним податковим режимом, координації дій його учасників, формування пропозицій щодо вдосконалення механізмів функціонування системи “Вільна гривня” та представництва інтересів платників створюється саморегулююча організація (далі — СРО).

307.2. СРО є недержавною неприбутковою організацією, заснованою учасниками спеціального податкового режиму, що діє на підставі цього Кодексу та свого статуту.

307.3. СРО, зокрема:

- готує пропозиції щодо встановлення або зміни ставок автоматизованого фіскального внеску (демереджу) та вихідної сплати для подальшого затвердження Кабінетом Міністрів України;
- бере участь у підготовці технічних вимог до платіжної системи “Вільна гривня” та процедур її адміністрування;
- проводить аналітичну, прогностичну, дослідницьку діяльність, пов’язану з ефективністю функціонування режиму;
- забезпечує комунікацію між учасниками, операторами платіжних систем, банками та органами державної влади;
- здійснює роз’яснювальну, освітню, консультаційну діяльність;
- організовує механізми досудового врегулювання спорів між учасниками режиму;
- може ініціювати та реалізовувати соціальні, інфраструктурні чи інноваційні проекти, пов’язані з розвитком системи.

307.4. Для забезпечення фінансової сталої діяльності СРО має право встановлювати внески або комісійні платежі з учасників режиму у порядку, визначеному її статутом.

307.5. Напрями діяльності, структура, органи управління, джерела фінансування та порядок членства у СРО визначаються її статутом.

307.6. Участь платників у СРО є добровільною та не є обов’язковою умовою для застосування спеціального податкового режиму.

Стаття 308. Співвідношення спеціального податкового режиму «Вільна гривня» з іншими режимами оподаткування

308.1. Спеціальний податковий режим «Вільна гривня» застосовується платниками податків добровільно відповідно до положень цього розділу та не залежить від інших режимів оподаткування, встановлених цим Кодексом. Вибір цього режиму не обмежує прав суб'єкта господарювання на здійснення господарської діяльності у формах, передбачених законодавством України, та не виключає можливості одночасного застосування інших спеціальних податкових режимів, передбачених цим Кодексом, зокрема режиму єдиного податку, а також участі у спеціальних правових режимах, визначених законодавством України, таких як індустріальні парки, Дія.City тощо.

Київський міський голова

Віталій КЛИЧКО

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту рішення Київської міської ради
«Про звернення Київської міської ради до Президента України,
Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України щодо
впровадження інноваційної податкової моделі «Вільна гривня»
(далі – проєкт рішення)

1. Обґрунтування необхідності прийняття рішення

Проєкт рішення спрямовано на підтримку законодавчої ініціативи щодо запровадження спеціального податкового режиму, заснованого на автоматизованому фіскальному внеску (демереджі), що справляється з залишку коштів на спеціальних рахунках. Така система передбачає заміну класичної податкової логіки на інтеграцію податкової участі безпосередньо у грошовий обіг.

Концепція «Вільної гривні» не суперечить чинній грошово-кредитній та валютній системі України, не створює нової грошової одиниці, а лише визначає новий податковий режим використання національної валюти — гривні. Вона не потребує змін до Конституції України та реалізується в межах Податкового кодексу шляхом введення окремого розділу.

Модель ґрунтується на добровільній участі, автоматизації, відсутності податкового адміністрування та прозорій логіці: обіг коштів знижує податкове навантаження, а їх утримання — формує публічний внесок. Такий механізм виконує фіскальну функцію без потреби в податкових деклараціях, перевірках чи облікових зобов'язаннях.

Учасники режиму отримують звільнення від більшості основних податків — податку на прибуток, ПДВ, податку на доходи фізичних осіб, ЄСВ і військового збору. Водночас зберігається зобов'язання щодо сплати інших податків (акцизного, рентного, місцевих зборів), що забезпечує загальну бюджетну збалансованість.

Впровадження моделі не потребує додаткових витрат з місцевого бюджету, не впливає негативно на соціальну політику і не створює загроз для чинної податкової системи. Навпаки, воно дозволяє її доповнити — за рахунок створення добровільного режиму для тих громадян і підприємств, які обирають нову податкову етику: прозорість, довіру, простоту та автоматизм.

Модель є не лише фіскальною інновацією, а й пропозицією нового соціального договору, що ґрунтується на участі без примусу, відповідальності без контролю, внеску без звітності. Вона орієнтована на майбутнє — цифрову, адаптивну, соціально орієнтовану економіку.

2. Опис цілей і завдань, основних положень проекту рішення, а також очікуваних соціально-економічних, правових та інших наслідків для територіальної громади міста Києва від прийняття запропонованого проекту рішення

Метою проекту є підтримка впровадження інноваційної податкової моделі, яка передбачає автоматизовану участь у бюджетному процесі через механізм демереджу. Проект дозволяє започаткувати загальнонаціональну дискусію щодо податкової реформи нового типу та створити правову основу для ухвалення відповідних змін до Податкового кодексу України.

Серед очікуваних ефектів:

- спрощення фіскальної системи та усунення адміністративних бар'єрів;
- зниження витрат для бізнесу і зменшення податкового тиску на громадян;
- підтримка малого та середнього підприємництва;
- легалізація економічної активності та скорочення тіньового сектору;
- створення нової податкової культури, заснованої на обігу, а не на санкції;
- стабілізація бюджетного фінансування через передбачуваний автоматичний потік надходжень.

Крім того, до проекту рішення додається орієнтовний проект змін до Податкового кодексу України, розроблений як модельна демонстрація механізму функціонування спеціального режиму оподаткування з використанням демереджу. Такий проект має виключно ілюстративний характер і надається як база для подальших експертних консультацій, публічного обговорення та можливого доопрацювання на рівні парламентських ініціатив.

3. Правове обґрунтування необхідності прийняття рішення (з посиланням на конкретні положення нормативно-правових актів, на підставі й на виконання яких підготовлено проект рішення)

Проект рішення пропонується ухвалити у відповідності до статей 26, 27 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», які надають Київській міській раді право звертатися до органів державної влади з ініціативами щодо економічного та соціального розвитку країни.

4. Фінансово-економічне обґрунтування та пропозиції щодо джерел покриття цих витрат

Не потребує додаткового виділення коштів з місцевого бюджету.

5. Інформація про те, чи стосується проєкт рішення прав і соціальної захищеності осіб з інвалідністю та який вплив він матиме на життєдіяльність цієї категорії

Проєкт рішення не стосується прав і соціальної захищеності осіб з інвалідністю, і не має безпосередній вплив на життєдіяльність цієї категорії громадян. Участь у моделі Вільної гривні є добровільною, а всі державні виплати та соціальні гарантії зберігаються у межах чинного законодавства.

6. Інформація про те, чи містить проєкт рішення інформацію з обмеженим доступом у розумінні статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації»

Проєкт рішення Київської міської ради не містить інформацію з обмеженим доступом у розумінні статті 6 Закону України «Про доступ до публічної інформації».

7. Інформація про персональні дані

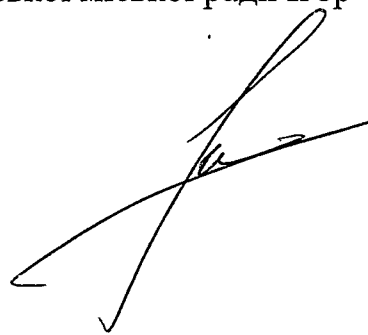
Проєкт рішення Київської міської ради не містить інформацію про персональні дані фізичних осіб у розумінні статей 11 та 21 Закону України «Про інформацію» та статті 2 Закону України «Про захист персональних даних».

8. Прізвище або назва суб'єкта подання, прізвище, посада, контактні дані доповідача проєкту рішення на пленарному засіданні та особи, відповідальної за супроводження проєкту рішення Київради

Суб'єктом подання проєкту рішення Київської міської ради є депутат Київської міської ради Ігор ОПАДЧИЙ.

Особою, відповідальною за супроводження проєкту рішення Київської міської ради та доповідачем проєкту рішення Київської міської ради на пленарному засіданні є депутат Київської міської ради Ігор ОПАДЧИЙ.

Депутат Київської міської ради

 Ігор ОПАДЧИЙ

КИЇВСЬКА МІСЬКА РАДА

Управління правового забезпечення діяльності Київської міської ради

вул. Хрещатик, 36, м. Київ, 01001, тел.: (044) 202 70 19
Контактний центр міста Києва: (044) 15 51, e-mail: jurist@kmr.gov.ua, сайт: kmr.gov.ua,
код ЄДРПОУ 22883141

04.09.2025 № 08/230-650

На № _____ від _____

Голові постійної комісії Київської
міської ради з питань бюджету,
соціально-економічного розвитку та
інвестиційної діяльності

Андрію ВІТРЕНКУ

Рекомендації

до проєкту рішення Київської міської ради

«Про звернення Київської міської ради до Президента України, Верховної Ради
України, Кабінету Міністрів України щодо впровадження інноваційної
податкової моделі «Вільна гривня»

В управлінні правового забезпечення діяльності Київської міської ради
опрацьовано поданий проєкт рішення від 01.05.2025 № 08/231-374/ІР «Про
звернення Київської міської ради до Президента України, Верховної Ради
України, Кабінету Міністрів України щодо впровадження інноваційної
податкової моделі «Вільна гривня» (далі – проєкт рішення) з приводу чого
зазначаємо про таке.

Проєктом рішення передбачається:

- звернутися до Президента України, Верховної Ради України, Кабінету
Міністрів України із пропозицією підтримати концепцію інноваційної податкової
моделі «Вільна гривня» шляхом внесення відповідних змін до Податкового
кодексу України, що передбачають запровадження спеціального податкового
режиму із застосуванням автоматизованого фіскального внеску (демереджу);
- направити звернення разом із додатком, який містить орієнтовний проєкт
змін Податкового кодексу України — Розділ XV «Спеціальний податковий
режим «Вільна гривня», як основу для фахового обговорення та подальшого
законодавчого впровадження.

З метою правильного посилання на нормативні акти у преамбулі проєкту
рішення, у додатку 1 до нього та редакційного доопрацювання рекомендуємо:

- у преамбулі проєкту рішення слова та цифри «статей 25, 26, 59 Закону
України «Про місцеве самоврядування в Україні» замінити словами «Закону
України «Про місцеве самоврядування в Україні»;

- у пункті 1 проекту рішення після слів «(демереджу)» доповнити словами та цифрою «згідно з додатком 1 до цього рішення»;

- у пункті 2 проекту рішення слово «додатком» замінити словом та цифрою «додатком 2»;

- у тексті додатку 1 до проекту рішення слова та цифри «рішення Київської міської ради № 1044/4048 від 21 грудня 2017 року» замінити словами та цифрами «рішення Київської міської ради від 28 листопада 2017 року № 547/3554 «Про звернення Київської міської ради до Президента України, Верховної Ради України та Національного банку України»;

- у тексті додатку 1 до проекту рішення слова та цифри «ще у 2017 році Київська міська рада офіційно звернулася до центральної влади з ініціативою розглянути можливість запровадження національної криптовалюти та реалізації концепції Сільвіо Гезеля. Відповідне рішення № 547/3554» замінити словами та цифрами «ще у 2017 році Київська міська рада офіційно звернулася до Президента України, Верховної Ради України та Національного банку України з ініціативою розглянути можливість запровадження національної криптовалюти та реалізації концепції Сільвіо Гезеля. Відповідне рішення Київської міської ради від 28 листопада 2017 року № 547/3554 «Про звернення Київської міської ради до Президента України, Верховної Ради України та Національного банку України»;

- гриф проекту рішення «Додаток № 1 до Рішення Київської міської ради від ____ № ____» викласти у такій редакції:

«Додаток 1

до рішення Київської міської ради

від ____ № ____»;

- гриф проекту рішення «Додаток № 2 до Рішення Київської міської ради від ____ № ____» викласти у такій редакції:

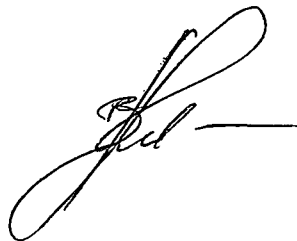
«Додаток 2

до рішення Київської міської ради

від ____ № ____».

Також, звертаємо увагу на те, що між пунктом 1 проекту рішення та додатком 1 до нього, наявні розбіжності в частині назви.

Начальник управління

Валентина ПОЛОЖИШНИК